

Impacte urbà dels Jocs Olímpics

Lluís Millet

Director de la Divisió d'Infraestructures del COOB'92

El Centre d'Estudis Olímpics (CEO-UAB) publica treballs amb l'objectiu de facilitar el debat científic. La inclusió d'aquest text no limita una futura publicació per part de l'autor, que conserva la totalitat dels seus drets. Queda terminantment prohibida la reproducció, total o parcial, d'aquesta publicació sense el consentiment previ del seu autor.

Aquest text és la transcripció de la intervenció del Sr. Lluís Millet en el Curs Universitari sobre Olimpisme que va organitzar el Centre d'Estudis Olímpics (CEO-UAB) el mes de febrer de 1992.

Ref. WP005

Per fer referència a aquest document, podeu utilitzar la següent referència:

Millet, Lluís (1992): Impacte urbà dels Jocs Olímpics [article en línia]. Barcelona: Centre d'Estudis Olímpics UAB.
[Consultat: dd/mm/yy] <http://olympicstudies.uab.es/pdf/wp005_cat.pdf>

[Data de publicació: 1992]

Aquesta conferència vol ser una reflexió sobre el que significa l'impacte de l'actuació dels Jocs. No es tracta només de donar una descripció del que s'ha fet a Barcelona, sinó de reflexionar sobre el tema.

Per començar, valdria la pena situar l'inici de tota la proposta olímpica, pensant que el Pla general metropolità de Barcelona es va aprovar l'any 76. Les primeres eleccions democràtiques són el 1979 i, per tant, els primers ajuntaments democràtics es troben ja una feina feta que és la conciliació entre el que és públic i el que és privat, mitjançant un pla que ja estava aprovat i que no calia tornar a discutir.

És a dir, la primera actuació d'un ajuntament democràtic no va ser encetar la discussió del pla metropolità, sinó aplicar-lo. Des del 1979 es comença, d'alguna manera, a implantar aquest pla metropolità. S'havia de deixar constància molt aviat que el pla democràtic podia deixar sobre el territori, molt ràpidament, algunes actuacions del pla.

Actuacions a petita escala

La primera etapa d'actuacions és una etapa "episòdica" dins de la ciutat. No és que el que es fes no tingués una coherència global, sinó que l'important era aconseguir que el projecte urbanístic per a implementar el pla fos molt ràpid i que fos conegut i tingués una conseqüència immediata.

Per això la primera etapa és tot un seguit de projectes petits que tenien una intencionalitat doble:

Calia renovar aquells aspectes urbanístics que havien quedat deteriorats pel temps. Per posar un exemple, la remodelació de la plaça Reial. Aquesta plaça era un element obsolet dintre de la Ciutat Vella, tant per la seva circulació com pel seu ús. Es tracta d'actuacions molt concretes. Aquestes actuacions són ràpides i impliquen immediatament una aproximació a uns desigs d'un sector de població important.

Aquesta és la primera actuació de reordenació de determinats elements. Són petits perquè calia que poguessin implantar-se.

La segona etapa consistia a urbanitzar el que no havia estat urbanitzat. Les ciutats europees, Barcelona molt concretament, i totes les espanyoles tenen un creixement desmesurat els anys 70. Aquest creixement es fa a costa de manques d'urbanització. Es construïen força residències, posades sobre el territori, però no hi havia l'esforç urbanitzador que hauria de ser previ a aquestes intervencions residencials. Per tant, una part era millorar o canviar aquelles coses obsoletes, i l'altra era urbanitzar allò que no s'havia fet.

Aquestes dues actuacions episòdiques tenen una molt considerable resposta. Pensem en les dates: 1976, Pla metropolità; 1979, primeres eleccions. Durant els anys 1980 i 1981 es pensa que aquestes actuacions episòdiques no són suficients i que cal un conjunt de projectes que s'inscriuen dintre del pla, perquè els projectes no neguen en pla, el complementen.

La "gran excusa" dels Jocs Olímpics

Es passa llavors a la idea de la necessitat d'un projecte més globalitzat, i aquí és on comença a aparèixer la "gran excusa" dels Jocs Olímpics, com a mecanisme per a traçar un projecte finit d'envergadura molt superior al que s'havia fet fins al moment.

Els primers documents d'implantació són de l'any 1981. Es comencen a donar les idees prèvies que han de vestir la proposta olímpica de Barcelona.

En el context immediat, la diagnosi era que hi havia una davallada urbana, no només a Barcelona sinó a moltes ciutats europees. Després del creixement dels anys 70 les ciutats es troben en una posició de manca d'inversió sobre la mateixa ciutat, i això produeix una certa davallada de la demanda de nous territoris. De la puixança dels anys 70 es passa a una situació de mancança d'equipaments i de recursos els anys 80. Barcelona, amb "l'excusa" dels Jocs Olímpics és una precursora d'aquest gran projecte que s'inscriu dintre d'un pla però que el complementa.

Els Jocs Olímpics són l'empresa o "l'excusa" més grossa que qualsevol ciutat pugui tenir en la seva història, més que una exposició universal, més que qualsevol altre acte puntual en el temps. Per tant, a partir de l'any 1981 es traça una estratègia molt meditada i molt exacta per a incorporar en aquesta actuació episòdica de petites actuacions una gran actuació coherent amb el conjunt de la ciutat.

Un model de ciutat

Hem d'obrir un parèntesi i explicar que aquesta actuació se situa en la mateixa línia dels petits projectes de reestructuració i renovació urbanes de la ciutat, i no pas en la línia de la colonització de nous territoris, de l'expansió humana cap a fora de la ciutat. És per tant, una opció urbanística, de model de ciutat, completament diferent del que han tingut altres ciutats quan s'han plantejat uns Jocs Olímpics.

Concretament ens podem referir al cas del 1988, amb l'actuació en unes coordenades totalment diferents. Seül és una ciutat de 12 milions d'habitants, pràcticament sense història urbana (no hi ha 2.000 anys d'història com a Barcelona). Seül passa de no existir a tenir 12 milions d'habitants en menys de 20 anys. Per això, és una ciutat que està infestada de les contradiccions del creixement. És a dir, no es pot distingir entre centre i perifèria, tot és una amalgama de contradiccions, una al costat d'una altra. És una ciutat extensa que té uns 40 quilòmetres de llargada per 20 d'amplada.

En relació amb els Jocs Olímpics, a Seül s'actua bàsicament sobre la reorganització dels sistemes generals de la ciutat. És una ciutat on no es treballa, una ciutat que s'ha fet per juxtaposició d'un bon nombre de residències, que van envaint el territori, però no parteixen d'una infraestructura que permeti aguantar aquests creixements. Seül el que fa és una gran inversió en l'estructuració de la ciutat.

Han muntat, per tant, una infraestructura, unes xarxes viàries, però han mantingut les contradiccions de la localització dels equipaments esportius. Van optar per colonitzar dos grans parcs esportius, situats excèntricament a la ciutat i allà ho feien tot. Evidentment, l'ús posterior d'això és més que discutible.

També hi ha el cas de Munic. L'any 1972 Munic es planteja una actuació dintre de la tècnica de les expansions urbanes (els creixements dels anys 70 tenien un discurs urbà que aquests creixements s'havien d'adreçar cap a un punt determinat). El pla general de Munic és del 1964, i preveia una actuació policèntrica. Això fa que hi hagi un creixement de Munic. El centre està connectat amb aquesta perifèria per vies radials.

Es tractava d'evitar que passes pel centre el flux de vehicles i serveis que s'havien de dispersar en una estructura policèntrica. Sense que el centre històric fos malmès.

El centre de nova creació al voltant del parc Olímpic tenia com a objecte, a part de fer els equipaments, crear un conjunt residencial i d'equipaments autònom.

Això es va fer l'any 1972, i malgrat que la implantació va ser una mica difícil, la valoració posterior és d'èxit.

El projecte de ciutat de Barcelona

Ni la de Seül ni la de Munic eren opcions correctes per a Barcelona. El model pel qual s'havia d'optar era totalment diferent. No es volia que formés part de la cultura urbanística dels anys 70 sinó dels discursos dels anys 80, que serien fer servir els Jocs Olímpics per a la reurbanització, per a la renovació de la ciutat.

Per tant, no és casualitat que les quatre viles olímpiques es situïn a les quatre puntes de la ciutat, amb una posició estratègicament escollida. La intenció era situar aquestes àrees com a prioritats de desenvolupament. Es generen tensions entre Montjuïc i parc de Mar, entre la Diagonal i la Vall d'Hebron. Són tensions que fan desenvolupar aquests eixos, tant longitudinals com verticals. També es creen tensions entre els eixos al carrer de Tarragona, entre la Diagonal i Montjuïc, i a Carles I, entre la Vall d'Hebron i el parc de Mar.

Per tant, en aquest plantejament es produeix un trastocament del discurs urbà. Si els anys 70 la discussió bàsica de la ciutat era la diferència entre centre i perifèria i la contradicció d'aquesta perifèria desorganitzada i el centre, avui el discurs és completament diferent. Parlem d'una estructura que només es pot entendre, no com a dicotomia entre centre i perifèria sinó entre ciutat i la seva regió, no entre la perifèria immediata i la ciutat. És per això que la lectura de les quatre àrees olímpiques té un doble sentit.

Aquestes àrees estan situades a la perifèria de la ciutat, a les quatre cantonades de la ciutat, i estan situades al centre d'una regió metropolitana, al centre d'un sistema de ciutats que pretén tenir una presència dintre del Mediterrani, dintre d'Europa. D'una dimensió totalment diferent al que hagués pogut pensar-se durant els anys de creixement dels 70. Això no és important només per la voluntat dels Jocs Olímpics sinó que ve donat per una sèrie de connotacions i canvis dels sistemes productius.

Es produeix una desindustrialització, no en el sentit clàssic, i un desenvolupament tecnològic. Es produeix un canvi en el sector terciari, en el sistema de serveis, i una accentuació del que anomenaríem sector quaternari, els serveis culturals i de lleure. Això implica un canvi qualitatiu a la ciutat, de gran importància.

Les obres de les quatre àrees olímpiques no són estrictament local, sinó que tenen sentit per a tot Barcelona, es tracta d'un sistema dintre d'un sistema de ciutats, i dintre d'una estructura molt més àmplia. Per tant, les quatre àrees olímpiques tenen un sentit perifèric des d'una lectura de Barcelona i tenen un sentit central des d'una lectura més àmplia. És, per tant, absolutament necessari que aquestes quatre àrees estiguin lligades al sistema de connexió metropolitana.

Aquesta lectura no seria possible si no hi hagués un reforçament de la infraestructura que lliga Barcelona amb les altres ciutats, amb aquest sistema més ampli. Per tant, aquestes quatre àrees no tindrien sentit si es fes una lectura complementària, que seria la xarxa de cinturons i connexions metropolitanas.

S'ha d'explicar molt clarament que l'estructura de desenvolupament dels grans equipaments, les quatre cantonades i l'estructura de desenvolupament de les comunicacions dels cinturons de la xarxa metropolitana estan estretament connectades.

Els cinturons serveixen per a regular els fluxos dintre i fora de la ciutat. S'està dissenyant una ciutat que, no només pels equipaments sinó també per la seva estructura, tingui una transcendència, completament diferent de com era la ciutat els anys 70. Per tant, no es pot entendre la proposta de Jocs Olímpics si no és dintre del context de xarxes metropolitanas, de comunicacions interregionals i, per tant, estrictament lligada a tot el que seria la connexió cap al nord, la connexió amb l'aeroport i amb sistemes de comunicacions com pot ser el tren d'alta velocitat, o altres sistemes interregionals.

Aquest seria el primer punt de discussió. La primera afirmació és que les àrees olímpiques tenen un sentit per a la ciutat i tenen un sentit perquè aquesta ciutat pugui tenir un desenvolupament com no s'havia conegut fins ara, convertint el tram central en ciutat central d'un altre sector molt més ample. És per això que el Palau Sant Jordi es dissenya amb un programa molt específic que comporta per a Barcelona tenir un element diferencial en relació amb altres ciutats. Elements que no es troben en cap territori fins a mil quilòmetres més enllà. Hem d'arribar a París per a trobar un altre Palau Sant Jordi. Hauríem d'arribar també a París o a Londres per a trobar un altre conjunt de serveis com el que tindrem al voltant del parc olímpic, amb l'edifici de Mapfre d'oficines o l'Hotel de les Arts i el Centre de Convencions.

Aquest Centre de Convencions permet que Barcelona passi del 14è lloc en el seu ranking de ciutats de congressos al cinquè. Això significa afegir unes qualitats urbanes que no s'haurien aconseguit si no fos dintre d'aquest desenvolupament de la ciutat com a ciutat d'una altra dimensió.

Les grans operacions urbanístiques

Tot seguit detallem en què consisteixen aquestes grans operacions, i per què les situem en aquestes quatre cantonades.

Montjuïc

Comencem per Montjuïc. Montjuïc és una assignatura pendent, que es va començar a organitzar el 1904. Es va continuar fent actuacions fins al 29 i a partir d'aquesta data va quedar pràcticament en l'oblit. Més de la meitat de la muntanya de Montjuïc ha estat plena d'escombraries fins fa ben pocs anys. La meitat de la muntanya era totalment desconeguda per a la majoria del habitants de Barcelona i totalment inaccessible. El que fem es acabar allò que ha implicat una inversió pública gairebé des de principis de segle. El parc de Montjuïc té unes 500 hectàrees. Això comporta el major parc equipat que té cap ciutat europea en tan pocs metres, quilòmetres escassos, del centre històric.

Aquesta és una particularitat de Barcelona pràcticament irreplicable. No hi ha cap ciutat europea que tingui un conjunt esportiu de la magnitud del que hi ha a Montjuïc, de la magnitud del Montjuïc cultural, pels museus que hi ha, la Fundació Miró, etc. Molts són de lleure, com el parc d'atraccions, i també hi ha un conjunt econòmic: la Fira.

Montjuïc s'ha consolidat com el gran parc de Barcelona dintre de la ciutat, amb una situació perfectament accessible en relació amb les comunicacions cap a la Diagonal i, per tant, amb vies de

gran circulació com són la Gran Via, el Paral·lel o el cinturó del Litoral.

No s'havia plantejat mai el dubte de si Montjuïc s'havia de desenvolupar. Les actuacions que es van fer van ser les principals que s'havien de fer el 1929. Per tant, hi havia una certa tossuderia a tornar a fer l'estadi i la piscina en un lloc equivocat. Probablement, si haguéssim hagut d'escollir no els hauríem fet en aquest punt.

De tota manera, el resultat final és excel·lent. El que queda és el metro. S'ha d'aconseguir que hi hagi accessos massius. La línia II del Metro li donarà, a la fi, aquesta posició central, més de la que té ara.

Des del punt de vista del debat urbanístic sobre allò que comporta Montjuïc, Montjuïc és bàsicament el parc, més l'equipament de determinats edificis totalment obsolets, com ho eren l'estadi i les instal·lacions esportives.

El Poblenou

La lectura de Montjuïc no es pot fer aïlladament, sinó dintre de la ciutat. Passem a l'anàlisi del que significa l'àrea del Poblenou per a poder explicar el que significa la connexió entre Montjuïc i el parc de Mar.

El parc de Mar és l'intent més arriscat de totes les propostes dels Jocs Olímpics. Era un repte de "el que no s'ha aconseguit els darrers cinquanta anys nosaltres ho farem en cinc", perquè no és tampoc una idea nova fer una façana de mar accessible als habitants de Barcelona. Estava implícit en el pla Cerdà. Però és una lectura no només del pla Cerdà sinó de totes les propostes urbanístiques que s'havien fet ja sobre aquest territori. Així, no hi ha cap decisió nova. Els anys 1983 i 1984 hi havia gent escèptica. Ara no és possible aquest escepticisme perquè s'ha demostrat.

Ha significat un esforç mobilitzador importantíssim, que comença a complementar tots els dèficits històrics. Hi ha, primer, una actuació sobre la platja. Abans de tot s'ha de fer una actuació de defensa del mar. La segona cosa que s'ha de fer és suprimir la barrera existent, la barrera del tren que, des de l'estació de França, enllaça amb el Besòs. Hi ha una via a la plaça de les Glòries que va a parar al mateix lloc. La idea és tallar la via de l'estació de França per aconseguir que els carrers de l'Eixample arribin fins al mar. Això ocasiona moltes discussions sobre si s'ha de soterrar, enlairar o treure la via, i s'arriba a una solució per aconseguir que no hi hagi aquesta barrera.

Clavegueram

Hi ha altres sistemes generals. El sistema de drenatges de la ciutat, de clavegueres. Barcelona ha estat una zona inundada. Ja s'havia pronosticat. S'esperava que el clavegueram funcionés fins als anys 1945-50 com a màxim, i ha aguantat fins ara. Ara s'han solucionat problemes pendents des dels anys 50, com el tren ho era des de l'inici del seu traçat i el desenvolupament industrial d'aquesta zona. De la mateixa manera que la defensa de la zona de platja.

Aquest conjunt d'actuacions sobre la infraestructura de drenatge, costes, viària i ferroviària permet renovar un teixit urbà obsolet sense una productivitat molt clara, dirigida, en relació amb la ciutat.

Aquesta actuació és una actuació d'una magnitud urbanística i econòmica mai no coneguda a Barcelona, sobretot amb la seva compactació en el temps.

Història de la Vila Olímpica

Els primers debats sobre on implantar les àrees olímpiques no situaven la Vila Olímpica on és ara, perquè no estàvem segurs de si havia d'anar al costat de la Ciutadella o havia d'anar més enllà, a la desembocadura del Besòs o al voltant del Poblenou. Finalment es va decidir que havia de situar-se al més arrambada possible a la ciutat, perquè si s'hagués posat més enllà es corria el risc de deixar un buit entremig. Es pensava que no hi hauria prou energia urbanitzadora per a lligar Montjuïc i la Vila Olímpica si s'hagués situat més enllà.

La realitat ens ha depassat. No només s'ha creat aquesta tensió sinó que també s'ha produït una cosa que en aquell moment semblava inimaginable: la decisió sobre la prolongació de la Diagonal fins al mar, i la reorganització dels terrenys de tota la zona industrial de la desembocadura del Besòs.

Això ja s'està produint ara. És una conseqüència del replantejament de les àrees olímpiques, però no va estar pensat ni somiat el 1982-83 en formular les primeres propostes. Òbviament en aquell moment vam defensar aferrissadament la Vila Olímpica aquí, enfront d'altres tesis que deien que la Vila Olímpica havia d'anar a altres terrenys de nova colonització, l'únic interès dels quals era afegir nous terrenys dintre d'un teixit residencial, però mai amb l'impacte que té en el que ja es pot definir com el

centre de la ciutat. Per tant, la candidatura olímpica, plantejada d'una altra manera, no hauria tingut les conseqüències que té avui dia.

Per tant, aquí queda clarament definida la tensió que hi ha entre la renovació del port vell, la reorganització de tota la façana i la continuïtat d'aquesta reordenació de la façana. Quan parlem de façana no parlem només d'un efecte local sobre la cinta de mar sinó també d'un efecte que té una profunditat dintre de Barcelona importantíssim. Té efectes secundaris sobre unes 500.000 o 600.000 persones.

Per tant, no afecta només la Vila Olímpica, sinó que afecta també els tres quilòmetres i mig o quatre d'aquest front de mar.

El menys important seria el sentit de la Vila Olímpica com a conjunt residencial. Com a conjunt residencial és de dimensions relativament reduïdes, són molt més importants el polígon de la Mina, Bellvitge o Ciutat Meridiana, que s'han fet en el curs dels creixements dels anys 70, on s'edificava però no es posaven carrers ni es reorganitzava la ciutat. Avui es fa al revés que els anys 70. Sobre un creixement residencial relativament poc important s'està fent una labor de reorganització d'una transcendència extraordinària. Els sistemes on es treballa són sistemes generals.

Àrea de la Diagonal

L'àrea de la Diagonal és aquella on han anat a caure certes peces incòmodes de la ciutat. El camp del Barça es va fer en aquesta zona encara no desenvolupada. Quan altres territoris com el Turó i el club Laietà, que estaven situats al centre de la ciutat, desapareixen i se'n van, també se situen en aquestes àrees.

La zona es va convertir en una zona centrípeta dels equipaments que abans estaven al centre de la ciutat i que es van anar situant al final de la Diagonal. També es van situar allà altres equipaments públics com la Universitat.

Aquí ens trobem amb les coses fetes, amb unes instal·lacions esportives que ja existien. El programa proposava que perquè complís la seva funció central, s'havia de millorar l'accessibilitat.

Els darreres de les ciutat són sempre zones desorganitzades, són les deixalles, les actuacions marginals de petites indústries, tallers... que se situen en aquests darreres de la ciutat. Ja no és Barcelona. Darrera de la façana de la Diagonal hi ha un territori valuós. Ara s'està actuant fer unir el teixit de Barcelona amb el de L'Hospitalet i Esplugues.

És a dir, s'està actuant per fer que una via de connexió entre instal·lacions com la zona esportiva universitària, el camp del Barça, el Club Laietà o el nou conjunt esportiu de l'Hospitalet Nord. I que la connexió entre aquestes peces no s'hagi de fer només per l'única façana que hi ha, que és la Diagonal, sinó que s'hi pugui arribar pel darrera, perquè el flux de la Diagonal no es vegi interromput pel flux local, que és el trànsit entre diferents zones veïnes.

En aquesta zona hi ha una actuació la urbanització, però no hi ha actuació directa en la millora d'aquests equipaments, que són privats. Nosaltres només fem actuacions per adequar-les als Jocs. La "petita" actuació en el Club de Polo és per a poder fer la competició d'hípica. Algú ha dit que diners públics es destinen a un estament privat i elitista com el del Polo. És obvi: si haguéssim d'inventar un Club de Polo hauríem de fer-ho bastant lluny de Barcelona, hauríem d'invertir en urbanització primària, i necessitaríem algú que ho gestionés en el futur. És molt més econòmic fer inversions al més temporals possibles al lloc on ja existeix.

A la Diagonal s'ha de completar i definir la connexió amb el territori i la prolongació del cinturó, la famosa Pota Sud. Imaginem el desastre que hauria estat, pel que fa al trànsit, deixar l'autopista sense sortida. Hauria estat un caos que hauria posat en dubte tot el sistema de cinturons, que serveix per a regular aquest trànsit, per a equilibrar la pressió del trànsit local amb el de dintre i de fora de la ciutat.

La secció de vies ràpides està pensada per regular aquest trànsit. És una ximpleria fer cinturons de gran velocitat que s'aboquen sobre uns eixos locals que no són capaços d'absorbir aquests cotxes.

El cinturó és un enginy bastant complicat que permet regular aquestes pressions sobre el que anomenaríem teixit capil·lar de la ciutat, en relació amb les artèries de dintre cap a fora. No serveix per a portar més cotxes sinó per a drenar els cotxes, i perquè aquest teixit interior resisteixi la pressió dels cotxes.

La implicació de la pressió de la tensió entre la Diagonal i Montjuïc tampoc no és una qüestió estrictament de Jocs Olímpics. L'eix Numància-Tarragona no s'havia previst que es fes en aquest període tan curt de temps, però, de fet, es ja una realitat.

També s'hauria de situar l'actuació important del centre de serveis a l'antic Hospital de Sant Joan de Déu, a la Diagonal. S'emmarca dintre d'aquesta definició d'un eix vertical potentíssim, amb una visió urbanística que s'ha tingut històricament, on ja es va situar El Corte Inglés en aquell moment. És a dir, El Corte Inglés es va situar just al punt on es preveia que hi hagués un eix de ponent entre la Diagonal i Montjuïc. La consolidació d'aquest element urbà fonamental, que és aquest eix, dona sentit a aquestes actuacions.

La Vall d'Hebron

Per acabar, l'actuació a la Vall d'Hebron. L'origen és simplement el fet d'haver pogut sostreure de l'especulació dels anys 70 un territori de més de 40 hectàrees. Aquesta batalla guanyada al final de l'etapa predemocràtica, i a l'inici de la dels ajuntaments, consolida un buit urbà que està situat en un conjunt d'estructura urbana molt deficitària: el Carmel, la Taixonera, Montbau, etc.

La reorganització d'aquesta zona permetia actuar també sobre l'entorn, a més de situar un punt de tensió claríssim entre la Diagonal i la Vall d'Hebron.

Es tractava de definir amb aquesta tensió la potenciació de la comunicació i definir el final de la ciutat, aquesta façana que ha estat tradicionalment un terreny de pirateria; d'acostar-se a la muntanya.

Evidentment, quan parlem de cinturó o de la banda de muntanya parlem de la tensió que provoca. Cap a l'est, des de la Vall d'Hebron cap a la Trinitat i cap amb l'enllaç amb les autopistes A-19 i A-17.

Finalment, la tensió entre la Vall d'Hebron i el Poblenou defineix el que anomenariem l'eix de Llevant. Un fet remarcable és que a tota la ciutat, fins als anys 80, organismes públics i privats han actuat situant els equipaments i les inversions de qualitat sempre a la part de ponent de la ciutat. Aquesta decisió de vascular la ciutat cap a ponent ve compensada amb polítiques de supervivència a la part est de la ciutat. Es fan moltes actuacions, molts poliesportius escolars, bàsicament del sector públic, però cap d'importància significativa que pogués trastocar aquesta forma de la ciutat.

Reequilibrar la ciutat

Els Jocs Olímpics fan una aposta duríssima en relació amb l'est. Això implica una decisió transcendent en la reorganització de l'eix de Llevant.

Això té com a conseqüència molt clara el retorn de la ciutat a un equilibri entre l'est i l'oest. La majoria de la població de Barcelona desconeix el que passa més enllà de la Ciutadella.

Barcelona és una ciutat que ha crescut, que té molta població, que té uns equipaments locals però a la qual faltava formar part d'aquest conjunt de la ciutat.

Tornem a tenir la visió de Cerdà sobre la ciutat, en què la plaça de les Glòries era un dels punts centrals de la ciutat. En aquest punt s'estan desenvolupant centres de serveis i comercials i altres actuacions d'estratègia, com l'Auditori Nacional.

La decisió d'últim moment és la situació de la quarta universitat al costat de la Ciutadella. Si faltava algun element per definir és aquesta universitat, la qual donarà sentit a aquesta voluntat de reestructuració de Barcelona.

Sobre aquesta lectura física, del que passa en els carrers i les obres, hi ha una lectura econòmica, tecnològica, no només passa a la superfície sinó també a les profunditats de la ciutat. Les xarxes tecnològiques també van en aquest sentit i, per tant, la posició d'aquesta ciutat en relació al conjunt de ciutats podíem equiparar-lo amb els sistemes de comunicació de la primera revolució industrial. Les ciutats que tenien riu, o que tenien carbó o tren eren els eixos d'aquesta revolució industrial. Avui les xarxes tecnològiques seran les que tindran potencial suficient per a tenir una presència com a primeres capitals.

Òbviament ja no parlem de centre i perifèria sinó que es tracta de teixits centrals d'una ciutat que, diferents en la seva concepció i que suposen un potencial difícilment comparable amb una altra ciutat Mediterrània. L'important del sòl industrial de serveis que hi ha dintre del rectangle central és difícilment comparable amb qualsevol altra ciutat europea en aquest moment.

Els Jocs Olímpics han conduït, no només als Jocs Olímpics, sinó al conjunt de polítiques urbanístiques, ha redefinit amb avantatge una situació de privilegi de Barcelona. Els projectes dels Jocs Olímpics són dues coses: un projecte organitzatiu i un projecte de ciutat, que és el que queda escrit a la història d'aquesta.

En els darrers vint anys totes les ciutats han tingut projecte de ciutat amb els Jocs Olímpics, excepte probablement una, Los Angeles. No va fer projecte de ciutat perquè no ho necessitava. És una ciutat amb prou potencial i per això van renunciar a fer el projecte de ciutat. Van aprofitar el que tenien.